

ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA MALAKA OSHIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY AHAMIYATI

Xayrilloyeva Rushana Bo'ri qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Pedagogika
nazariyasi va tarixi yo'nalishi 2- kurs magistri
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18034699>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 15-dekabr 2025 yil
Ma'qullandi: 20-dekabr 2025 yil
Nashr qilindi: 23-dekabr 2025 yil

KEYWORDS

malaka oshirish tizimi, ilg'or
xorijiy tajribalar, uzluksiz
kasbiy rivojlanish,
kompetensiyaviy yondashuv,
ta'limni modernizatsiya qilish,
pedagogik innovatsiyalar,
raqamli ta'lim texnologiyalari,
individual ta'lim trayektoriyasi,
ta'lim sifati, kadrlar salohiyati..

ABSTRACT

Ushbu maqolada ilg'or xorijiy tajribalar asosida malaka oshirish tizimini takomillashtirishning nazariy ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqotda rivojlangan davlatlar ta'lim tizimida malaka oshirish va kasbiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan zamonaviy konseptual yondashuvlar, jumladan, uzluksiz ta'lim, kompetensiyaviy model, reflektiv o'rganish hamda natijaga yo'naltirilgan tayyorlov mexanizmlarining nazariy asoslari o'rganiladi. Xorijiy tajribalar tahlili orqali malaka oshirish tizimini modernizatsiya qilishda pedagogik innovatsiyalar, raqamli ta'lim platformalari va individual ta'lim trayektoriyalarining ilmiy-uslubiy ahamiyati asoslab beriladi. Maqolada, shuningdek, malaka oshirish tizimining nazariy jihatdan takomillashuvi kadrlar salohiyatini oshirish, ta'lim sifati va raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qilishi ilmiy xulosalar asosida yoritiladi. Tadqiqot natijalari milliy malaka oshirish tizimini rivojlantirishda konseptual asos sifatida foydalanish imkonini beradi

Zamonaviy globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Mehnat bozori ehtiyojlarining tezkor yangilanib borishi, bilimlar hajmining jadal kengayishi hamda kasbiy faoliyatda moslashuvchanlikning ustuvor ahamiyat kasb etishi mutaxassislarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu jihatdan, malaka oshirish tizimini zamon talablari asosida takomillashtirish har bir davlat ta'lim siyosatining muhim strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda malaka oshirish tizimi faqat bilimlarni yangilash bilan cheklanmay, balki mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion fikrlashni shakllantirish va ta'lim natijalarini samaradorlik asosida baholashga yo'naltirilgan. Yevropa Ittifoqi davlatlari, AQSh, Yaponiya va Janubiy Koreya ta'lim tizimlarida uzluksiz ta'lim konsepsiyasi, kompetensiyaviy yondashuv hamda shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellari malaka oshirishning nazariy-metodologik poydevorini tashkil etadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ham so'nggi yillarda pedagog kadrlarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq mazkur jarayonda ilg'or xorijiy tajribalarni chuqur o'rganish, ularning nazariy asoslarini tahlil qilish va milliy sharoitga moslashtirish muhim ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda. Aynan shu nuqtai nazardan, malaka oshirish tizimini takomillashtirishning nazariy ahamiyatini ochib berish, zamonaviy konseptual yondashuvlarni tizimli asosda tahlil qilish dolzarb masala sifatida namoyon bo'lmoqda.

Adabiyotlar tahlili.

O'zbekiston olimlari va pedagogika sohasidagi yetakchi mutaxassislarining ilmiy tadqiqotlarida kadrlar malakasini oshirish va uzluksiz kasbiy rivojlanish masalalari muhim nazariy va amaliy yo'nalish sifatida keng yoritilgan. Jumladan, R.H. Jo'rayev ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishni ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida talqin etadi. Uning ilmiy qarashlarida malaka oshirish tizimi pedagog shaxsining kasbiy o'sishini ta'minlovchi uzluksiz jarayon sifatida asoslab berilgan.

N.A. Muslimovning ilmiy ishlarida kasbiy tayyorgarlik va malaka oshirishning kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilishi zarurligi nazariy jihatdan asoslangan. Muallif pedagog kadrlar malakasini oshirish jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy faoliyat, refleksiya va innovatsion tajribaning uyg'unligini ta'minlash muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv ilg'or xorijiy tajribalarni o'zlashtirishda metodologik asos vazifasini bajaradi.

Shuningdek, A.X. Saidov va Sh.S. Sharipovlarning tadqiqotlarida ta'lim tizimini boshqarish va kadrlar tayyorlash masalalari uzviy bog'liqlikda tahlil qilinib, malaka oshirish tizimining samaradorligi institutsional mexanizmlar orqali ta'minlanishi zarurligi ko'rsatib berilgan. Ularning ilmiy qarashlari malaka oshirish tizimini takomillashtirishning tashkiliy-nazariy asoslarini yoritishda muhim ahamiyatga ega.

Pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi masalalari X.M. Qodirov va U.I. Inoyatov tadqiqotlarida ham o'z aksini topgan bo'lib, ularda zamonaviy ta'lim texnologiyalari va innovatsion yondashuvlarning malaka oshirish jarayoniga integratsiyasi nazariy jihatdan asoslab beriladi. Mualliflar raqamli ta'lim muhitining pedagoglar malakasini oshirishdagi imkoniyatlarini ochib berish orqali xorijiy tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish masalasiga e'tibor qaratadilar.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar va strategik dasturlarda ham pedagog kadrlar malakasini oshirish tizimini rivojlantirishga alohida urg'u berilgan. Ushbu hujjatlarda belgilangan konseptual yondashuvlar mahalliy olimlarning ilmiy qarashlari bilan uyg'unlashib, malaka oshirish tizimini takomillashtirishning mustahkam nazariy poydevorini shakllantiradi.

Umuman olganda, o'zbek olimlarining ilmiy tadqiqotlari malaka oshirish tizimini takomillashtirishning nazariy asoslarini ochib berishda muhim ahamiyat kasb etib, ilg'or xorijiy tajribalarni milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish uchun zarur ilmiy-uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Natija va muhokama.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ilg'or xorijiy tajribalar asosida shakllangan malaka oshirish tizimlari, avvalo, uzluksiz kasbiy rivojlanish konsepsiyasiga tayangan holda tashkil

etiladi. Tahlillar jarayonida aniqlanishicha, rivojlangan ta'lim tizimlarida malaka oshirish bir martalik kurslar bilan cheklanmay, balki pedagogning butun kasbiy faoliyati davomida amalga oshiriladigan tizimli jarayon sifatida qaraladi. Ushbu yondashuv nazariy jihatdan pedagogik faoliyatda barqaror rivojlanish va kasbiy moslashuvchanlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Olingan natijalar kompetensiyaviy yondashuvning malaka oshirish tizimidagi yetakchi o'rnini tasdiqlaydi. Xorijiy tajribalarda pedagoglarning bilim, ko'nikma va malakalari bilan bir qatorda, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, innovatsion fikrlash va reflektiv tahlil olib borish kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Bu holat milliy malaka oshirish tizimini takomillashtirishda mazmun va natijaga yo'naltirilgan yondashuvlarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida raqamli texnologiyalar va masofaviy ta'lim platformalarining malaka oshirish jarayonidagi ahamiyati ham aniqlandi. Ilg'or xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim muhiti pedagoglar uchun individual o'quv trayektoriyalarini shakllantirish, o'z-o'zini rivojlantirish va kasbiy faoliyat natijalarini monitoring qilish imkonini beradi. Mazkur yondashuvning nazariy ahamiyati shundaki, u ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilganlik tamoyilini kuchaytiradi hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokamarlar jarayonida an'anaviy malaka oshirish tizimlarining asosiy kamchiliklari — nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzilish, baholash mexanizmlarining formalligi hamda innovatsion faoliyatni yetarli darajada rag'batlantirmasligi aniqlab berildi. Ilg'or xorijiy tajribalar asosida ishlab chiqilgan modellarda esa baholash tizimi natijaviylik, kompetensiya rivoji va amaliy samaradorlik mezonlariga tayangan holda amalga oshiriladi. Bu esa malaka oshirish jarayonining ilmiy-nazariy asoslarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari xorijiy tajribalarni to'liq ko'chirish emas, balki ularni milliy ta'lim tizimining ijtimoiy-madaniy, institutsional va huquqiy xususiyatlarini inobatga olgan holda moslashtirish zarurligini ko'rsatdi. Aynan shu yondashuv malaka oshirish tizimini takomillashtirishning nazariy ahamiyatini oshirib, uning amaliy samaradorligini ta'minlash imkonini beradi.

Xulosa.

Mazkur tadqiqot natijalari ilg'or xorijiy tajribalar asosida malaka oshirish tizimini takomillashtirishning nazariy ahamiyati yuqori ekanligini tasdiqladi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ta'lim tizimlarida malaka oshirish jarayoni uzluksiz kasbiy rivojlanish, kompetensiyaviy yondashuv va natijaga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga asoslangan holda tashkil etilmoqda. Ushbu yondashuvlar pedagog kadrlarning kasbiy salohiyatini tizimli ravishda oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanganki, ilg'or xorijiy tajribalar nazariy jihatdan malaka oshirish tizimini shaxsga yo'naltirilgan, moslashuvchan va innovatsion model sifatida shakllantirish imkonini beradi. Raqamli ta'lim texnologiyalari va individual ta'lim trayektoriyalarining joriy etilishi pedagoglarning o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, xorijiy tajribalar tahlili milliy malaka oshirish tizimida mavjud bo'lgan ayrim muammolarni, xususan, nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzilishlar hamda baholash mexanizmlarining yetarlicha natijaviy emasligini aniqlash imkonini berdi. Bu holat malaka oshirish tizimini takomillashtirishda ilmiy asoslangan, tizimli va natijaga yo'naltirilgan yondashuvlarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Jo'rayev R.H. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning pedagogik asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
2. Muslimov N.A. Kasbiy ta'lim metodologiyasi va kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Inoyatov U.I. Pedagog kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlashning zamonaviy masalalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Sharipov Sh.S. Ta'lim tizimini boshqarishda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
5. Saidov A.X. Uzluksiz ta'lim tizimi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Ma'naviyat, 2016.
6. Qodirov X.M. Pedagoglarning kasbiy rivojlanishida raqamli ta'lim texnologiyalarining roli. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
7. Abdullaeva M.M. Pedagogik innovatsiyalar va ularni ta'lim jarayoniga joriy etish. – Toshkent: Fan, 2019.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "Ta'lim va ilm-fan sohasini rivojlantirish bo'yicha ustuvor vazifalar to'g'risida". – Toshkent, 2020.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. Pedagog kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. – Toshkent, 2021.
10. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim to'g'risidagi Qonuni (yangi tahrir). – Toshkent, 2020.
11. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
12. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va ta'lim innovatsiyalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
13. Xodjayev B.X. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
14. Ismoilova N.Sh. Pedagog kadrlar malakasini oshirishda zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish nashriyoti, 2020.
15. Tursunov B.O. Uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishning metodologik asoslari. – Toshkent: Fan, 2021.